

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Výročná správa

2003

Obsah

Úvod	4
A. Vonkajšie ekonomické prostredie	9
1. Svetová ekonomika	11
2. Hospodársky vývoj v krajinách prístupujúcich do EÚ	20
B. Správa o menovom vývoji v SR v roku 2003	25
1. Vývoj ekonomiky	27
1.1. Vývoj cien	28
1.2. Hrubý domáci produkt	33
1.3. Trh práce	43
1.4. Finančné hospodárenie	45
2. Platobná bilancia	46
2.1. Bežný účet	46
2.2. Kapitálový a finančný účet platobnej bilancie	50
2.3. Devízové rezervy	52
2.4. Zahraničná zadlženosť SR	53
2.5. Devízovopovoľovacia činnosť NBS	54
3. Verejný sektor	55
4. Menová politika a menový vývoj	58
4.1. Menové agregáty	61
4.2. Štruktúra peňažnej zásoby	62
4.3. Úverové aktivity	65
4.4. Úrokové miery	66
4.5. Nástroje menovej politiky	68
4.6. Menový kalendár	70
5. Finančné trhy	72
5.1. Peňažný trh	72
5.2. Kapitálový trh	77
5.3. Devízový trh	79
C. Bankový dohľad	81
1. Vývoj bankového sektora	83
2. Hospodárske výsledky bankového sektora	85
3. Výkon bankového dohľadu	86
4. Vyhodnotenie dodržiavania pravidiel obozretného podnikania bánk	86
5. Spolupráca úseku bankového dohľadu s medzinárodnými inštitúciami	87

D. Emisná činnosť NBS a peňažný obeh	89
1. Emisia slovenských peňazí	91
1.1. Stav peňazí v obehu	91
1.2. Štruktúra obeživa	92
1.3. Priemerné hodnoty peňazí obehu	93
1.4. Obeživo a niektoré makroekonomické veličiny	95
2. Falzifikáty peňazí zadržané na území Slovenskej republiky	97
2.1. Falzifikáty slovenských korún	98
2.2. Falzifikáty amerických dolárov	98
2.3. Falzifikáty eur	98
2.4. Falzifikáty ostatných valút	98
E. Platobný styk	99
1. Platobný styk Slovenskej republiky	101
2. Platobný systém Slovenskej republiky	101
2.1. Medzibankový platobný systém SIPS	102
2.2. Účastníci medzibankového platobného systému SIPS	103
2.3. Technické a organizačné zabezpečenie prevádzky platobného systému	104
2.4. Štatistické údaje	106
2.5. Perspektíva na rok 2004	108
3. Dohľad nad platobným systémom Slovenskej republiky	108
4. Platobné nástroje	109
5. Spolupráca s medzinárodnými finančnými inštitúciami v rámci predvstupových prác v oblasti platobného styku	110
F. Zahraničné aktivity	113
1. NBS a integračný proces	115
2. Spolupráca NBS s medzinárodnými inštitúciami	119
Zoznam tabuliek v texte	125
Zoznam grafov v texte	126
G. Správa nezávislého audítora	127
Správa nezávislého audítora a účtovná závierka NBS k 31. 12. 2003	129
H. Prílohy	171

ÚVOD

Makroekonomický a menový vývoj Slovenskej republiky bol v roku 2003 ovplyvnený realizáciou opatrení, ktoré priamo alebo nepriamo súviseli s blížiacim sa členstvom Slovenska v Európskej únii. Medzi tieto opatrenia patrila náprava cenových deformácií v podobe úprav regulovaných cien, úpravy nepriamych daní, ako aj naštartovanie procesu konsolidácie verejných financií.

Cenový vývoj bol determinovaný predovšetkým výraznejším rastom regulovaných cien a spotrebných daní, čo sa prejavilo v zrýchlení medziročnej dynamiky inflácie z 3,4 % v decembri 2002 na 9,3 % v decembri 2003. Administratívne úpravy sa na raste spotrebiteľských cien podieľali viac ako 75 %. Vyšší vplyv nákladových faktorov na cenový vývoj sa však vzhľadom na absenciu dopytových tlakov nepremietol do výraznejších sekundárnych efektov, čo dokumentuje aj relatívne nízka úroveň jadrovej inflácie (3,0 %). Okrem poklesu kúpyschopného dopytu bol vývoj cien tlmený aj zhodnotením výmenného kurzu slovenskej koruny predovšetkým voči americkému doláru, ale aj voči euru.

Zvýšenie výdavkov domácností na tovary a služby s regulovanými cenami spolu s poklesom reálnych miezd sa odzrkadlilo v poklese konečnej spotreby domácností. To spolu s pokračujúcim útlmom investičného dopytu viedlo k zníženiu domáceho dopytu. Aj napriek tomu slovenská ekonomika zaznamenala pomerne dynamický rast (4,2 %), avšak na rozdiel od predchádzajúceho roku bol tento determinovaný výlučne zahraničným dopytom. V dôsledku predstihu exportnej výkonnosti pred dovoznou náročnosťou tak došlo v priebehu roku 2003 k výraznému zlepšeniu salda čistého exportu v stálych cenách.

Podiel deficitu bežného účtu platobnej bilancie na HDP sa znížil z 8,1 % v roku 2002 na 0,9 % v roku 2003. Tento vývoj bol ovplyvnený predovšetkým priaznivým vývojom obchodnej bilancie, najmä dynamickým rastom vývozu, ktorý sa realizoval aj napriek útlmu ekonomickej aktivity našich najvýznamnejších obchodných partnerov. Zvýšenie exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky v rozhodujúcej miere súviselo s priamymi zahraničnými investíciami realizovanými v predchádzajúcich rokoch, pričom najdynamickejší rast vývozu zaznamenal automobilový priemysel.

Stabilizačným faktorom vývoja slovenskej ekonomiky bolo v roku 2003 naštartovanie procesu konsolidácie verejných financií, keď sa podiel ich deficitu na HDP znížil na 3,6 % v porovnaní s 5,7 % v roku 2002. To spolu s prípravou ďalších reforiem v oblasti zdravotníctva, dôchodkového systému, sociálneho zabezpečenia a daní prispelo k zatraktívneniu Slovenska, čo dokumentuje aj zvýšenie jeho ratingového hodnotenia a zvýšený záujem zahraničných investorov.

V prostredí obnoveného deregulačného procesu a rastu nepriamych daní bolo úlohou menovej politiky NBS v roku 2003 zamedziť výraznejším sekundárnym dopadom týchto administratívnych opatrení. Vplyv administratívnych zásahov na kúpyschopný dopyt domácností, ako aj výrazný predstih rastu

produktivity práce pred rastom reálnych miezd však zamedzovali vzniku dopytových tlakov tak na ceny, ako aj na rast dovozov. Stagnácia súkromnej spotreby spolu s poklesom investičného dopytu sa premetla do zníženia domáceho dopytu. Vzhľadom na absenciu dopytových tlakov v ekonomike a v záujme udržania pozitívnych vývojových tendencií slovenskej ekonomiky a podpory rovnovážneho rastu rozhodla Banková rada NBS v septembri a decembri o znížení kľúčových úrokových sadzieb zhodne o 0,25 percentuálneho bodu.

V rámci procesu harmonizácie nástrojov menovej politiky s menovopolitickým inštrumentáriom ECB bola od 1. januára 2003 znížená sadzba povinných minimálnych rezerv na 3 % a od 1. januára 2004 na 2 %, čím sa dostala na úroveň platnú v eurozóne.

V roku 2003 sa stabilizovala situácia v bankovom sektore, ktorá vyplynula z výsledkov, dosiahnutých bankami v roku 2002, keď došlo okrem iného k zlepšeniu produktivity aktív, zvýšeniu konkurencie na trhu bankových produktov, ako aj k priaznivému vývoju plnenia ukazovateľov obozretného podnikania. V tejto oblasti došlo v roku 2003 ku kvalitatívnemu posunu vo výpočte primeranosti vlastných zdrojov, keď nadobudnutím platnosti opatrenia o primeranosti vlastných zdrojov dňom 1. januára 2003 sa okrem úverového rizika začali zohľadňovať aj riziká trhové.

V roku 2003 nadobudlo účinnosť aj viacero ďalších opatrení, noviel zákonov, ako aj zákonných a podzákonných noriem, ktoré určite prispievajú ku skvalitneniu práce celého bankového dohľadu.

Od 1. januára 2003 nastala významná zmena v medzibankovom platobnom systéme Slovenskej republiky. Národná banka Slovenska prevzala prevádzku platobného systému od Bankového zúčtovacieho centra Slovenska, a. s., a stala sa tak prevádzkovateľom a zároveň zúčtovacím agentom medzibankového platobného systému SIPS (Slovak Interbank Payment System).

Dôvodom tejto zmeny bola snaha Národnej banky Slovenska zvýšiť efektívnosť a bezpečnosť platobného systému s využitím najmodernejších informačných technológií ako základ pre vybudovanie systému RTGS (Real Time Gross Settlement), ktorý bol uvedený do prevádzky 1. apríla 2004. Ďalším dôvodom bola cenová politika založená na princípe plnej návratnosti nákladov, čo v konečnom dôsledku znamenalo zásadné niekoľkonásobné zníženie poplatkov za prevody pre účastníkov platobného systému SIPS.

Pre zabezpečenie úloh v oblasti hotovostného peňažného obehu realizovala v roku 2003 Národná banka Slovenska dotlač bankoviek v nominálnej hodnote 5000 Sk a razbu mincí troch nominálnych hodnôt – 50 halierov, 2 Sk a 10 Sk. Vzhľadom na nízku reálnu hodnotu a vysoké náklady na výrobu a spracovanie mincí dvoch najnižších nominálnych hodnôt bola 31. decembra 2003 ukončená platnosť 10- a 20-haliernikov, ktoré prestali byť zákonným platidlom.

Okrem doplnenia zásob bankoviek a mincí vydala Národná banka Slovenska štyri druhy pamätných mincí z drahých kovov, ktorých cieľom bolo pripomenúť výročia významných osobností a udalostí z dejín Slovenska. Osobitné miesto medzi nimi zaujíma unikátny súbor siedmich mincí obdĺžnikového tvaru s motívmi slovenských bankoviek, vydaného pri príležitosti 10. výročia vzniku Národnej banky Slovenska a samostatnej slovenskej meny. K uvedenému výročiu bola v priestoroch centrálnej banky sprístupnená tiež výstava, ktorá návštevníkom Národnej banky Slovenska pripomína obdobie prípravy a históriu vzniku slovenskej meny.

V roku 2003 sa skončila výstavba expozitúr NBS. Expozitúry boli vybavené modernou technikou na uloženie peňazí a zariadeniami na spracovanie bankoviek a mincí.

Vstupom do Európskej únie 1. mája tohto roka sa Slovenská republika stala členom Hospodárskej a menovej únie so štatútom členského štátu s derogáciou, teda s výnimkou zavedenia eura. V budúcnosti sa od Slovenskej republiky očakáva, že po vytvorení predpokladov na vstup do menovej únie vo forme splnenia konvergenčných kritérií prijme spoločnú menu euro. Prijatím spoločnej meny by mali byť vytvorené predpoklady pre plnohodnotné naplnenie integrácie, pre rovnovážny rast slovenskej ekonomiky a jej rýchlejšiu konvergenciu k vyspelým krajinám.

Máj 2004

Marián Jusko
guvernér

Banková rada NBS v roku 2003

(prvý rad zľava)

Elena Kohútiková, viceguvernérka NBS

Marián Jusko, guvernér NBS

Ivan Šramko, viceguvernér NBS

(druhý rad zľava)

Jozef Košnár, profesor Ekonomickej univerzity

Karol Mrva, vrchný riaditeľ obchodno-devízového úseku NBS

Ján Mathes, vrchný riaditeľ peňažného úseku NBS